

Incapacité, Administration & Procuration extrajudiciaire

Ferenc Ballegeer & Hélène Goret

Avocat

Notaire

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

Bekwaamheid en bewind over
een meerderjarige persoon
Webinar BIUCGM 14 mei
2020

Advocaat Ferenc Ballegeer

BEKWAAMHEID EN BEWIND - PLAN

1) **Bekwaamheid / Capacité**

 Rechtsbekwaamheid / Capacité de jouissance

 Handelingsbekwaamheid / Capacité juridique

2) **Bewind / Administration**

RECHTS- v. HANDELINGSBEKWAAMHEID

✓ Rechtsbekwaamheid:

‘Genieten’ (d.i. titularis zijn) van rechten en plichten
elke fysieke persoon, ongeacht de nationaliteit of de (on)wettige (in principe)
verblijfsstatus

✓ Handelingsbekwaamheid:

Die rechten en plichten ook zelf en zelfstandig kunnen uitoefenen, zonder
vertegenwoordiging of bijstand

RECHTS- v. HANDELINGSBEKWAAMHEID

✓ Betekenis van rechtsonbekwaamheid:

Niet beschikken over bepaalde rechten of plichten: het is nooit mogelijk om zelf en zelfstandig op te treden

✓ Voorbeeld:

Art. 909 BW/CC: een dokter of apotheker die een persoon heeft behandeld tijdens de ziekte waaraan die persoon overleden is, kan geen giften ontvangen of niet bij testament erven van die persoon, voor zover die gift is gedaan of het testament is opgemaakt tijdens die ziekte (behoudens een uitzondering voor naaste familieleden)

(+ een analoge rechtsonbekwaamheid voor beheerders en personeelsleden van rustoorden en rust- en verzorgingstehuizen)

RECHTS- v. HANDELINGSBEKWAAMHEID

✓ Betekenis van handelingsonbekwaamheid:

Onbekwaamheid duidt op een beperking van de persoon om (zelf en zelfstandig) rechtshandelingen te sluiten:

- Minderjarigen (< 18 jaar)
- Meerderjarige personen onder een rechterlijk beschermingsstatuut

✓ Voorbeeld:

Art. 1124 BW/CC: de onbekwaamheid om contracten te sluiten geldt voor minderjarigen, meerderjarigen onder een rechterlijk beschermingsstatuut en voor alle anderen aan wie de wet verbiedt bepaalde contracten aan te gaan

RECHTS- v. HANDELINGSBEKWAAMHEID

✓ De handelsonbekwame persoon moet vertegenwoordigd worden (of minstens worden bijgestaan) door een handelingsbekwame én bevoegde persoon:

- Minderjarigen (< 18 jaar): vertegenwoordiging, in principe door de ouder(s)
- Meerderjarige personen onder een rechterlijk beschermingsstatuut: bijstand of vertegenwoordiging door een bewindvoerder

BEKWAAMHEID EN BEWIND - PLAN

1) Bekwaamheid / Capacité

✓ Rechtsbekwaamheid / Capacité de jouissance

✓ Handelingsbekwaamheid / Capacité juridique

2) Bewind / Administration

BEWIND – PLAN

✓ 4 beschermingsstatuten voor meerderjarigen tot 1 september 2014

✓ 1 beschermingsstatuut ('bewind') voor meerderjarigen sinds 1 september 2014, met een overgangsregeling

✓ De overgangsregeling voor de 4 bestaande statuten op 1 september 2014

4 STATUTEN TOT 1 SEPTEMBER 2014

✓ Voorlopig bewind / Administration provisoire

✓ Gerechtelijke onbekwaamverklaring /
Interdiction

✓ Bijstand van een gerechtelijk raadsman /
Assistance du conseil judiciaire

✓ Verlengde minderjarigheid / Minorité prolongée

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging

OVERGANGSREGELING

Voorlopig bewind / Administration provisoire

Automatisch omgezet in een bewind sinds 1 september 2016, waarbij de vrederechter uiterlijk op 1 september 2018 de handelingsbekwaamheid van de beschermde persoon moest hebben geëvalueerd

Gerechtelijke onbekwaamverklaring / Interdiction - Verlengde minderjarigheid / Minorité prolongée

Automatisch omgezet in een bewind sinds 1 september 2019, waarbij de vrederechter uiterlijk op 1 september 2021 de handelingsbekwaamheid van de beschermde persoon moet evalueren

OVERGANGSREGELING

Bijstand van een gerechtelijk raadsman / Assistance du conseil judiciaire

Beëindigd in 2019, tenzij voordien een beschermingsmaatregel werd genomen

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging

Paradigmashift onder internationale invloed:

De (nieuwe) buitengerechtelijke bescherming gaat voor (m.a.w. de subsidiariteit van de rechterlijke bescherming)

De rechterlijke bescherming moet op maat gemoduleerd worden, vanuit het principe dat een meerderjarige handelingsbekwaam is, tenzij voor welomschreven handelingen het tegendeel is vastgesteld (m.a.w. de autonomie van de persoon), en

Hierbij rekening houdend met de concrete bekwaamheid van de persoon (m.a.w. de proportionaliteit van de rechterlijke bescherming)

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Doel?

Vangnet voor het geval er geen zorgvolmacht is of voor het geval deze niet dienstig zou zijn

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging

Voor wie? (I) Art. 488/I BW

“De meerderjarige die wegens zijn gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat is zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel zijn belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen, kan onder bescherming worden geplaatst, indien en voor zover de bescherming van zijn belangen dit vereist.

Voor een minderjarige kan vanaf de volle leeftijd van zeventien jaar een verzoek tot plaatsing onder bescherming ingediend worden indien vaststaat dat hij bij zijn meerderjarigheid in de toestand zal verkeren als bedoeld in het eerste lid. De bescherming treedt in werking op het tijdstip waarop de beschermde persoon meerderjarig wordt.”

Voor wie? (I) De wettelijke bepaling ontleed:

- > 18 jaar
- Om gezondheidsredenen (en dus nooit enkel omdat de familie het wil!)
- Definitief of tijdelijk niet in staat diens belangen behoorlijk waar te nemen
- Zowel vermogensrechtelijke als niet vermogensrechtelijke belangen
- Indien noodzakelijk voor diens belangenbescherming

Voor wie? (II) Art. 488/2 BW

De meerderjarige ‘verkwister’

Enkel bijstand (geen vertegenwoordiging) en beperkt tot het vermogen

Verkwisting staat voor de wetgever los van de gezondheidstoestand, al kan de gezondheidstoestand mogelijk de verkwisting verklaren

Wettelijk uitgangspunt is echter duidelijk: GEEN omstandige medische verklaring nodig (art. 1241, §1, eerste lid Ger.W.)

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

Bevoegde rechter?

De vrederechter van de verblijfplaats (of anders de woonplaats) van
de te beschermen persoon

Verblijfplaats?

Bijv. ook een WZC of een ziekenhuis

Elk kanton heeft een vrederechter (162 in België), gegroepeerd per
arrondissement (in principe = provincie): zie volgende dia

Bron: <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/rechtbanken-en-hoven/vredegerecht>

162 kantons

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

Hoe de procedure instellen?

Door een verzoekschrift neer te leggen ter griffie van het
vredegerecht (voorbeeld:

<https://www.vredegerechtenoostvlaanderen.be/dendermonde-waasland/hamme/documenten/>)

bevoegde

Procedure

Wie kan de procedure instellen?

Ruime kring van personen

- Elke belanghebbende (bijv. familie (ook 'feitelijke' gezinnen), maatschappelijk werker van een OCMW, maar ook desnoods burens)
- De te beschermen persoon zelf (of de reeds beschermde persoon)
- De procureur des Konings
- Soms kan de vrederechter ambtshalve optreden: bijv. n.a.v. onduidelijkheden of betwistingen bij een zorgvolmacht (art. 1238, §2

Ger.W.)

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

Wie kan de procedure instellen?

De belanghebbenden kunnen zelf het verzoekschrift neerleggen of zich laten vertegenwoordigen door een advocaat

De vrederechter heeft op grond van de wet de bevoegdheid om ambtshalve andere maatregelen op te leggen dan deze die zijn gevraagd (art. 1238, §2, eerste lid, 4° Ger.W.)

Laag lig, 'zonder wolfijzers en schietgeweren'

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

In de nabije toekomst digitale neerlegging (sinds Wet 21 december 2018 houdende diverse bepalingen betreffende justitie, *B.S.* 31 december 2018) :

- Via één 'slim' (o.a. volledigheid, bevoegde vrederechter) formulier dat beschikbaar wordt gesteld via de website van het nog in werking te stellen 'centraal register van bescherming van de personen' (van de FOD Justitie)

Zie hierover in de rechtsleer:

S. Mosselmans en A. Van Thienen, "Meerderjarige beschermde personen: update en modernisering met titel 2 van de wet van 21 december 2018", *T.Fam.* 2020/2-3, 38-72.

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

Bewindvoerder:

Doorgaans op aangeven van de persoon of van de verzoeker, maar de wet geeft de voorkeur aan de ouders of één van beide ouders, de echtgenoot, de wettelijk samenwonende, de persoon met wie de te beschermen persoon een feitelijk gezin vormt, een lid van de naaste familie, een persoon die instaat voor de dagelijkse zorg van de te beschermen persoon of de te beschermen persoon en zijn omgeving begeleidt in deze zorg of een private stichting die zich uitsluitend inzet voor de te beschermen persoon of een stichting van openbaar nut die voor de te beschermen personen over een statutair ingesteld comité belast met het opnemen van bewindvoeringen beschikt

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

Bewindvoerder:

Als het echt niet anders kan (en dus uitzonderlijk) wordt een advocaat aangesteld als bewindvoerder

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Procedure

Bewindvoerder:

Elke persoon kan bij de vrederechter of ten overstaan van een notaris **een**
verklaring van voorkeur afleggen over de persoon van de **bewindvoerder**
(persoon/goederen) die zijn voorkeur krijgt (eventueel in **cascade**)

Bij elk verzoek zal de vrederechter nagaan of de persoon een dergelijke
verklaring heeft afgelegd

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Omstandige geneeskundige verklaring

Verplicht bij te voegen bij het verzoekschrift:

via een verplicht modelformulier (K.B. 29 juli 2019, *B.S.* 21 augustus 2019):

Word-versie kan worden gevonden via bijv.:

<https://www.vredegerechtenoostvlaanderen.be/dendermonde-waasland/hamme/documenten/>

Toekomst: via het 'centraal register van bescherming van de personen'

Omstandige geneeskundige verklaring

- Niet ouder dan 15 dagen
- Opgesteld door een 'erkende' arts of psychiater: vooralsnog geen uitvoering gegeven (bij K.B.) aan de specifieke erkenning van artsen of psychiaters om zulke verklaringen op te maken (op basis van de voornoemde Wet van 21/12/2018)
- de arts of psychiater mag geen (schoon)familie zijn van de persoon of van de verzoeker en ook niet verbonden zijn aan de instelling waar de persoon verblijft

De omstandige geneeskundige verklaring.

BEWIND SINDS 1 SEPTEMBER 2014

- Niet noodzakelijk om de persoon te onderzoeken:

het attest kan worden afgeleverd op basis van het patiëntendossier,

al of niet na de geïnformeerde toestemming van de persoon of vertegenwoordiger desgevallend de*

De arts verklaart dat de gezondheidstoestand hem *bekend** is

Omstandige geneeskundige verklaring

Minimale inhoud:

1) Een omstandige beschrijving van de gezondheidstoestand van de beschermde of de te beschermen persoon

2) Welke is de weerslag van deze gezondheidstoestand op het behoorlijk waarnemen van de belangen van vermogensrechtelijke of andere aard?

Inzonderheid wat betreft de vermogensrechtelijke belangen, is de beschermde of de te beschermen persoon nog bij machte kennis te nemen van rekenschap van het beheer ervan?

3) Welke is de zorgverlening die deze gezondheidstoestand met zich meebrengt?

4) Kan de beschermde of de te beschermen persoon zich verplaatsen om gehoord te worden in raadkamer van het vrederecht?

Omstandige geneeskundige verklaring

In geval van nood of absolute onmogelijkheid om de geneeskundige verklaring bij te voegen om redenen die de verzoeker toelicht en voor zover het verzoekschrift voldoende elementen bevat om een beschermingsmaatregel te rechtvaardigen, duidt de rechter een erkende arts of psychiater aan om een advies uit te brengen over de gezondheidstoestand van de beschermde of te beschermen persoon

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Inwerkingtreding

Behoudens andere beslissing door de rechter op de dag van de rechterlijke beschikking tot toekenning van het bewind, ook als hoger beroep wordt ingesteld (art. 1249/1, §1 Ger.W.) met uitwerking (in principe) vanaf de neerlegging van het verzoekschrift (art. 492/3 BW)

BEWIND SINDS | SEPTEMBER 2014

Voor minderjarigen / Mineurs

Voor meerderjarigen / Majeurs - Plan

Paradigmashift onder internationale invloed

Doel?

Voor wie?

Procedure

Omstandige geneeskundige verklaring

Inwerkingtreding

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Zoniet: persoon kan zelf optreden

De wet bevat een minimale lijst van handelingen waarover de rechter zich + of – moet uitspreken

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

2 categorieën handelingen (art. 492/1 BW):

- van persoonlijke aard
- i.v.m. het vermogen

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Voorbeelden van handelingen van persoonlijke aard uit de medische sfeer:

- Het verlenen van de toestemming om een experiment op de menselijke persoon uit te voeren overeenkomstig de inzake experimenten op de menselijke persoon Wet van 7 mei 2004
- Het verlenen van de toestemming (of het verzet daartegen) tot het wegnemen van organen zoals bedoeld in de Wet van 13 juni 1986 betreffende het wegnemen en transplanteren van organen

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Voorbeelden van handelingen van persoonlijke aard uit de medische sfeer:

- De uitoefening van het recht op weigering om een autopsie uit te voeren op zijn kind van minder dan 18 maanden, bedoeld in de Wet van 26 maart 2003 houdende regeling van de autopsie na het medisch onverklaarde overlijden van een kind van minder dan achttien maanden
- Het verlenen van de toestemming tot de wegneming van lichaamsmateriaal bij levenden bedoeld in de Wet van 19 december 2008 inzake het verkrijgen en het gebruik van menselijk lichaamsmateriaal met het oog op de geneeskundige toepassing op de mens of het wetenschappelijk onderzoek, of het verzet daartegen

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Voorbeelden van handelingen van persoonlijke aard uit de medische sfeer:

- De bevoegdheid van de bewindvoerder om de rechten van de patiënt uit te oefenen op basis van de Wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt voor het geval hij zelf deze rechten niet kan uitoefenen volgens voornoemde wet

Patiëntenrechten:

Uitgangpunt: de arts dient steeds de (feitelijke) wilsbekwaamheid *in concreto* te beoordelen

Indien persoon niet wilsbekwaam blijkt: de vrederechter bepaalt of de bewindvoerder bevoegd is

Dan nog zal de bewindvoerder enkel kunnen optreden voor zover de beschermde persoon geen vertegenwoordiger over zijn patiëntenrechten heeft aangewezen of voor zover deze vertegenwoordiger niet optreedt

Patiëntenrechten:

Is er geen bewindvoerder, dan is er een cascade:

- De samenwonende echtgenoot, de wettelijk samenwonende partner of de feitelijk samenwonende partner
- Een meerderjarig kind
- Een ouder
- Een meerderjarige broer of zus

Indien ook die persoon dat niet wenst te doen of ontbreekt, behartigt de betrokken beroepsbeoefenaar, in voorkomend geval in multidisciplinair overleg, de belangen van de patiënt (idem bij conflict tussen twee of meer van de vermelde personen)

Bijstand of vertegenwoordiging bij specifiek omschreven handelingen

Voorbeelden van handelingen i.v.m. het vermogen:

- De vervreemding van de goederen van de persoon
- Het maken of herroepen van een testament
- Het aanvaarden of verwerpen van een nalatenschap of een legaat
- Het aanvaarden van een schenking
- Het stellen van handelingen met betrekking tot het dagelijkse

beheer

Vertegenwoordiging ± bijzondere machtiging

Voor sommige (ingrijpend geachte) handelingen is een bijzondere machtiging vereist van de vrederechter (art. 499/7 BW)

Voorbeeld: de bewindvoerder over de persoon moet gemachtigd worden om de verblijfplaats van de persoon te wijzigen

Voorbeeld: de bewindvoerder over de goederen moet gemachtigd worden voor een verkoop van de goederen (het huis bijv.) van de _____ beschermde persoon

Tot slot (I)

✓ **Art. 219 BW:** “Iedere echtgenoot kan tijdens het huwelijk aan de andere algemene of bijzondere last geven om hem te vertegenwoordigen in de uitoefening van de bevoegdheden die zijn huwelijksvermogensstelsel hem laat of toekent.
Die lastgeving kan te allen tijde worden herroepen”

Tot slot (II)

✓ **Art. 1420 BW:** Indien een echtgenoot zonder wettige reden weigert toestemming te geven of indien hij in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te kennen te geven, kan de andere echtgenoot zich door de familierechtbank laten machtigen om wettelijk bepaalde handelingen alleen te verrichten

BEDANKT!

Ferenc Ballegeer

info@advocaatballegeer.be

+32 2 309.73.66

